

Šebánek, Jindřich

Tři nejstarší doklady o Vsetíně

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1961, vol. 10, iss. C8, pp. [77]-93

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101845>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JINDŘICH ŠEBÁNEK (Brno)

TŘI NEJSTARŠÍ DOKLADY O VSETÍNĚ

Soudím, že těmito doklady jsou: A) Listina Protivy z Doubravice z 30. září 1297, B) Listina Václava III. z 19. května 1306, C) Listina Voka z Kravař z 3. března 1308, čímž zaujímám už předem určité stanovisko k otázce starých vsetínských dějin. To ovšem bude nyní třeba odůvodnit. Chtěl bych tímto odůvodněním po té, kdy jsem se již zabýval problémem základní listiny či spíše základních listin kláštera vizovického,¹ znovu přispět k řešení stejně významného jako badateli, jemuž je tento sborník věnován, blízkého problému dějin osídlení na Valašsku.

*

Doklady, o nichž míním psát, jsou ovšem dávno známy. Listiny A a C otiskl po prvé už F. M. Pelzl ve svých „Beiträge zur Geschichte der Tempelherren in Böhmen u. Mähren“ z r. 1798.² V otisku se dovolal sice jejich originálů, chovaných v maltézském archivu v Praze,³ ve skutečnosti měl však k dispozici zřejmě jen nějaké vadné (dnes neznámé) přepisy. Z Pelzla byly obě listiny prostě přetištěny v příslušných svazcích moravského diplomatáře⁴ a odtud byly pak zachyceny ještě také v Regestech.⁵ Listina B byla po prvé přetištěna v moravském diplomatáři.⁶ Její vydavatel — J. Chytil — věděl sice, že její originál je uložen v archivu plaského kláštera,⁷ spokojil se však velmi vadným jejím opisem, který dostal z Pelzlovy pozůstalosti. Z diplomatáře přešla listina zase do Regest.⁸ Její faksimile je v publikaci „Okres Vsetínský“, vydané tiskem r. 1938.⁹ Skutečně vyhovující vydání všech tří listin nám dosud chybí. Je proto připojeno v příloze k tomuto článku.

Listiny A a C spolu zjevně korespondují už tím, že mají společného příjemce: templáře. Listinou A disponuje Protiva z Doubravice ve prospěch templářů půdou, o níž se praví, že leží „super utrumque litus aque dicte Beyx“, listinou C dosvědčuje zase Vok z Kravař, že disponovali templáři v jeho prospěch půdou, na které jsou jmenovány tyto objekty označené místními jmény: „opidum Setteinz“ „castrum Vreuntenpergk“ „aqua, que Roknicz dicitur“ a konečně i tok „aque Betsch“. Je jisté na snadě připadnout na myšlenku, že tu jde o Vsetín, o Bečvu a o její přítok, potok Rokytenku, třebaže pro hrad „Vreuntenpergk“ není k dispozici v těch místech žádná známá lokalita. Je tu ovšem ještě také listina B, již zakládá Václav III. cisterciácký klášter výslovně „in bonis iuxta confluenciam aquarum Ratybor et Beczna“. Protože se v listině dále praví, že diecesánem místa založení nového kláštera je olomoucký biskup, je jasné, že klášter je nezbytné lokalizovat na soutok Bečvy a potoka Ratiborky, tedy na severozápad jádra dnešního Vsetína. Ale jak je to možné, když přece podle listin A a C asi táž půda před rokem 1306 i po tomto roce patřila templářům?

Starší badatelé na tuto otázku nepřipadli prostě proto, že o souvislosti mezi A, B a C vědět nemohli nebo si ji neuvědomili. J. E. Horký ztotožnil „Beyz“ v A a „Betsch“ v C s Bečvou a „Roknicz“ s Roktytenkou, ale co by bylo „Setteinz“, to neřekl, „Vreuntenpergk“ pak chtěl ztotožnit s Branišovickými nedaleko Pohořelic.¹⁰ Ř. Volný v topografii Hradištského kraje výslovně řekl, že Vsetínsko bylo na přelomu stol. 13. a 14. nepochybně zeměpanské, protože se ani v listinách, ani v zemských deskách neuvádí, a také dodal, že se Vsetín do r. 1504 vůbec nepřipomíná. Přitom alespoň listiny B a C určitě znal. Mluvě však o C, nechal „Setteinz“ bez výkladu, „Vreuntenpergk“ je podle něho třeba hledat někde v Čechách, pravost listiny B je — jak praví — sporná.¹¹ J. Beck ve své známé monografii o Novém Jičíně vyslovil r. 1854 po prvé domněnku, že „Setteinz“ listiny C může být Vsetín,¹² v současně vydaném Chytilově rejstříku k VI. svazku moravského diplomatáře „Vreuntenpergk“ je hypoteticky ztotožněn s Přimdou v Čechách, jejíž německé jméno zní Pfrauenberg.¹³ Dudík má za to, že statek, který se odevzdává listinou A, leží na břehu řeky Dyje, ne Bečvy. V listině A je mu nápadné, že se poloha tohoto statku udává „in marchionatu Moraue regni Boemie“, a domnívá se, že to souvisí se správním centralisací právě tehdy v českém státě prováděnou, za jejíž symptom považuje zhruba současný zánik moravského kancléřství.¹⁴ Území, o němž se mluví v listině C, je třeba pravděpodobně podle jeho názoru lokalizovat do Čech;¹⁵ listina B je originál „sepsaný“ kancléřem Petrem a vztahuje se na Vsetín.¹⁶

Místopisec vsetínský, M. Václavek, je první, kdo se pokusil r. 1881 na Vsetín vztáhnout všechny tři naše listiny.¹⁷ Z listiny A lze podle jeho mínění vyčíst, že Protiva z Doubravice, patřící k rodu pánů z Kravař, koupil r. 1280 od Matěje Žeranovského a Mikuláše z Veselí jejich dědičný podíl na řece Bečvě, čímž se mní Vsetín s okolím. Oba právě uvedení šlechtici získali prý tento podíl snad po smrti Přemysla II., a to od královské komory. Václav II. pak toto zřízení schválil, jsa templářům velmi nakloněn, jak ukazuje jeho listina pro templáře z 26. května 1294), když Protiva malou část podílu templářům prodal, větší daroval a do templářského řádu sám vstoupil. Statek vsetínský — pokračuje Václavek — nenáležel však ani panu Protivovi ani pak templářům celý, jeho část totiž byla a zůstala zeměpanskou. Tím je také možno vysvětlit listinu B, respektive obsažené v ní založení vsetínského kláštera. Listina B podle Václavkova soudu také ukazuje na to, že okolí Vsetína bylo už tehdy (1306) „úplně známo“, tedy patrně osazeno. Doklad vidí v tom, že se už uvádí nepatrný potok (Ratiborka), který dal jméno tehdy už existující nebo později vzniklé vsi Ratiboři. Listinu C podává Václavek ve volném překladě do češtiny. Z výkladu, který připojuje, uvedme tyto jeho názory: a) Pronájem je akt, jímž se pokusili templáři zachránit ve chvíli, kdy se už rýsovala akce proti nim, svůj majetek dočasným jeho odevzdáním šlechtici. b) Vydavatel listin, pan Vok, byl příbuzným Protivy z Doubravice. c) „Setteinz“ je identický se Vsetínem. d) „Vreuntenpergk“ je templářským hradem na Vsetíně. Po zániku templářů Vok s dědici panství udrželi. Konec konců uznal pak Václavek za „velkou záhadu“, jak se vlastně zeměpanské zboží dostalo do držení šlechtického, a své vysvětlení vzniku vsetínského kláštera výše uvedené opakoval jen se značnou rezervou.¹⁸

Vývody Václavkovy podrobil hned r. 1882 ostré kritice známý moravskoslezský topograf V. Prasek.¹⁹ Ten vytkl především, že Václavek chce čtenářům „namluvit“, že r. 1280 nabyl Vsetína Protiva, ač to nelze dokázat. Že by se listina A na Vsetínsko nevztahovala, Prasek sice přímo neříká, nepřímou však zcela jasně podtrhuje, že Vsetínsko bylo zeměpanské. Proto tu mohl prý také Václav III. plánovat založení kláštera.²⁰ Listina C se Moravy netýká, „Setteinz“ je prostě štyrský Stainz a nájem

Vokův je památkou na jeho někdejší hejtmanování ve Štýrsku. Zhruba o čtvrt století později (r. 1908) obrátil se proti Václavkovi (nedlouho předtím právě zemřelému) polemicky valašský vlastivědný badatel J. Válek²¹ ve svých známých a často citovaných „Poznámkách k mapě mor. Valaška“. Z jeho dedukcí mnoho přeju; je tu totiž řada nedopatření a nedorozumění, zřejmě zaviněných tím, že Válek namnoze nepracoval vůbec s prameny přímo.²² Vše, co má význam pro řešení našeho tématu, je asi toto: listina A se podle Válka Vsetína snad vůbec netýká; „aqua Beyx“ by totiž mohl být spíše než Bečva tak zv. Bejkovský potok, který se vlévá do Švitavy nedaleko Doubravice, tedy právě v blízkosti hlavního Protivova sídla. Listina C se sice Vsetína týká zcela nepochybně, budí však podezření, že ji Vok vydává jen za svou osobu, ač bychom podle jejího obsahu očekávali, že listinu „podepíše“ provinciál templářský. Úvod listiny — není-li vzat z formuláře — je „tendenční až příliš“. Datum listiny C samo o sobě prý „pochyb nebudi“ „ve spolku s ostatními vlastnostmi listiny“ však „zostřuje naši pozornost a mimoděk povzbuzuje k šetření o možných motivech jejího vzniku“, a to tím spíše, že je tu listina B; o níž Válek praví výslovně, že je pravá. Válek dále soudí, že vysvětlení Václavkovo o dvojím majetku Vsetínska nelze přijmout, neboť takové „drobení končin nevzdělaných nebo jen málo vzdělaných je nepodobno pravdě“. Vše pak, co Válek dále vykládá, dovolává se názorů Dudíkových na kritiku listin 13. stol.,²³ vyznívá tak, že listina C je nejspíš falsum, které vzniklo buď okolo r. 1334, kdy šlo o restituci korunního majetku a bylo možno uplatnit nároky na majetek řádu templářského předtím zrušeného, nebo až kolem r. 1361. Pro případ, že by byla listina C uznána za padělek, připouští Válek, že by se listina A mohla týkat Vsetína, byla by prý však „zdržána“ v polovici stol. 14., aby templářský pronájem Kravařům byl pravděpodobnější.²⁴ Válekův názor na naše listiny se zračí i v jeho konečném stanovisku k otázce osídlení Valaška na přelomu 13. a 14. věku, zejména ovšem v tom, jak vykládá ustanovení listiny C. Vše to je totiž pod zřetelným vlivem představy, že se tyto zprávy prostě nehodí do počátku stol. 14., nýbrž až do doby podstatně pokročilejší, že jsou tu podezřelé nesrovnalosti a anachronismy; prostě tomu, co listina C obsahuje, není co věřit.²⁵

V diskusi, která vznikla mezi Václavkem a Praskem (Válkovi Václavek ovšem již odpovídat nemohl) projevil Václavek značnou zdrženlivost; své stanovisko předkládal a hájil výslovně jen jako domněnku.²⁶ Nicméně znovu bylo předloženo ve Vsetínském okrese Vlastivědy moravské, vydaném až po smrti Václavkově; redakci je tu výslovně opraven Václavek jen na dvou místech: především je zjištěno, že Protiva z Doubravice do templářského řádu nevstoupil, za druhé, že statek nekoupil od dvou výše uvedených šlechticů; ti byli prý „spolu s jinými“ jen ručiteli za Protivu.²⁷

Listina B zaujala po letech zase J. Šustu, když se zamyslel nad situací, která vedla ke královraždě z r. 1306.²⁸ Její vydání považuje za důsledek odklonu Václava III., chystajícího se právě k vojenskému tažení na záchranu svého panství v Polsku, od zistných milců z kruhu panstva a za svedectví králova příklonu k německému patriaciátu a k cisterciáckým opatům. Zároveň ji považuje za dokument „nesmírně zajímavý“ tím, že Václav III., snaže se tu jít ve stopách svého otce, zakladatele kláštera zbraslavského, dospěl ve skutečnosti k „nechutnému plagiátu“. Svě mínění nebo spíš odsudek motivuje Šusta asi takto: V listině B je obdoba jména se Zbraslaví (aula regia — thronus regis) a totožnost patrocina (Panna Maria), B opakuje tytéž myšlenky jako listina zbraslavská (míněna je listina z 21. května 1304, kterou nazveme Z)²⁹ „jen slovy poněkud odchylnými“. Podstatný rozdíl mezi založením Václava II. a III. spočívá však v tom, že k prvému došlo „ve vzácné oblasti v blízkosti Prahy“, k druhému „v zapadlém koutě kolonizačního území Moravy“, že prvé bylo

„hned od počátku skvěle vyvěšeno“, kdežto druhému dán „jen skrovný a ne pevně zajištěný důchod“. Jen letmou, ale podstatnou zmínku má Šusta také o listině C. Uvedl ji jako doklad toho, že zeměpanské pečeti na znamení souhlasu byly na listiny přivěšovány někdy dodatečně, domnívaje se, že pečeť Fridricha Rakouského, která visí na této listině, byla k ní přivěšena teprve poté, kdy už byla listina vyhotovena.³⁰ Sleduje vývoj a vzájemné souvislosti exempčních ustanovení, narazil na souvislost mezi Z a B také V. Vaněček a na některé z těchto souvislostí také konkrétně upozornil. Vaněček si všiml i toho, že se některé články listiny Z objevují ještě i v zakládací listině kláštera cisterciáků na Starém Brně z r. 1323; to však přesahuje už rámec našich úvah.³¹

K problému všech tří našich listin vrátili se ovšem také zpracovatelé r. 1938 vydané a výše už uvedené publikace „Okres vsetínský“.³² Odmítnutí Václavkových konstrukcí Praskem a Válkem na ně zřetelně působilo. Proto se v jejich práci Bečva v interpretaci listiny A objevila s otazníkem, z interpretace C zmizel Vsetín a výslovně bylo zjištěno, že „zatím není jisto, jak uvéstí tyto dvě listiny (A, C) v souvislost s dějinami Vsetína“ a že jejich pravost „není ověřena“. Výklad listiny B je tu přejat — a to namnoze doslova — ze Šusty. Skeptický k vývodům Václavkovým byl zřejmě také — alespoň v té době, kdy vydával svůj Historický místopis — L. Hosák. O listinách A a C tu totiž nemluví vůbec, o B má jen letmou zmínku.³³ Nověji Hosák tuto skepsi z části opustil. Ve svém výkladu o dějinách středověké kolonizace v povodí Bečvy³⁴ totiž výslovně říká, že Václavova polemika s Václavkem o to, zda templářům náležela jen část Vsatska byla „nevhodná“ a že pravdu má zajisté Václavek, a to proto, že Pržensko bylo ještě r. 1372 od Vsatska statkem rozdílným. Otázku kritiky listin A—C nechal stranou, zřejmě je však vztahuje na Vsetín. Významný je však jeho soud, že postupem kraje listinou A se týká půdy jižně od Jablunky a že tu byla v nejbližším desetiletí (po r. 1297) templářská kolonizace „v proudu“. Listinu C (dodávám v korektuře) označil však Hosák nedávno výslovně zase za „středověké falsum“.^{34a}

Na nejednom místě (i tam, kde jsem na to neupozornil výslovně) pominul jsem, přehlížeje literaturu, nejednu podrobnost, která zřejmě zavádí a nemá pro naše další zkoumání význam. Přesto máme před sebou tak husté bludiště názorů, že se zdá být bez východiska. Zřejmě tu nepomohly ani ty postřehy, které by zásadně měly být rozhodující povahy, když jde o hodnocení listinného materiálu, totiž postřehy diplomatické. Proč, je ovšem mimo pochybnost: nebyly zakotveny tak, jak skutečně diplomatické postřehy zakotveny být musí, totiž v dostatečně nosném základě látkovém, chápaném v ústrojně souvislosti se životem všech složek své doby. Teprve v rámci příprav k dalšímu vydávání českého diplomatáře, podařilo se na pracovišti mému vedení svěřeném, vytvořit pro diplomatické zpracování i našich tří listin nezbytné předpoklady.³⁵ Z výsledků, jichž pak tu bylo konkrétně dosaženo, chci nyní vyjít.

Postřeh zásadní důležitosti ke kritickému postizení listiny A jsem v rámci prací právě zmíněných publikoval spolu s S. Duškovou již r. 1956.³⁶ Zní takto: Listina A je psána nesporně týměž písařem, který napsal listinu šlechtice Mikuláše z Dobřenska z 16. července 1298 pro templáře na Templštejně (M), jejíž originál je dochován v maltézském archivu.³⁷ Je nyní mimo pochybnost, že písaře listin A a M — takřka současných — nemůžeme hledat jinde než u jejich společného příjemce, tedy u templářů. Protože pak řád templářů za několik málo let po vydání A a M už neexistoval, je toto zjištění rovno důkazu, že tyto listiny musí být pravé.³⁸ Pochybnosti Václavovy a „okresu Vsetínského“ o ní jsou tedy bez jakéhokoli základu a musí být odmítnuty.

V diplomatickém postižení listiny A lze se dostat dokonce ještě o něco dále. Koroborace obou listin jsou si tak nápadně blízké, že sotva lze pochybovat o tom, že písař A a M byl také zároveň jejich diktátorem.³⁹ Společný vznik listin u templářů prozrazuje se konečně i tím, že obě jsou jakými protokoly o prohlášeních, učiněných na provinciální cůdě, kterážto forma je pro moravské templáře prokazatelně typická.⁴⁰ Vznikla-li však listina A u templářů, pochopíme bez nesenáží ještě tři věci: 1) Určení místní „in marchionatu Morauie regni Boemie“; zřejmě tu jde o formulaci ne dosti přesně informovaného cizince, pro kterého pojem Čech a Moravy v jistém smyslu splýval už proto, že jeho řádový představený, Ekko, jak se tu výslovně praví, byl „magister milicie templi tocius Boemie et Morawie“; konstrukce Dudíkova musí být tedy odmítnuty. 2) Určení, nad nímž se jen nedopatřením dosud nikdo nepozastavil, totiž že se provinční soud, o němž listina mluví, konal prý v Brně „apud monasterium sancti Petri“ když přece v Brně nikdy žádný klášter sv. Petra neexistoval. V listině mělo být „apud monasterium sancti Michaelis“, kde se vskutku pravidelně konaly soudy. Cizí stylisátor listiny vložil tu však jméno brněnského kostela (zřejmě známějšího, protože kapitulního) a zmátl tak neopatrně dva pojmy v jeden. 3) Označení „Beyx“; toto označení je také dilem cizincovým a naprosto ne nějakým úmyslným „zkomolením“; „Beyx“ je Bečva. Všim tím jsme — jak patrně — ulomili hrot několika pochybnostem vzpomenuté literatury. Ale je tu dále otázka, od koho vlastně Protiva statek kupuje, čili jak rozumět zjištění listiny, že jej koupil „erga viros idoneos et legales“ a prodal (odkázal) se souhlasem panovníkovým. Slyšeli jsme, že některé domněnky vyslovené tu Václavkem byly už ve Vlastivědě odmítnuty, a možno jen dodat, že plným právem. Výklad tam podaný; že jmenovaný v listině šlechtici jsou ručiteli prodeje, je třeba však aspoň obměnit. Jde o úřední svědky koupě, neboli o osoby, před nimiž byl právní čin prohlášen.⁴¹ Odmítnout třeba i domněnku, (viz výše) že statek byl koupěn od královské komory. Jí literatura totiž jen interpretuje zjištění listiny, že panovník dal k zeizení statku souhlas. Ale po tom, co dnes víme o právu šlechticů disponovat pozemkovým majetkem, je taková interpretace rozhodně překonána.⁴² Nepochybně také je to, že formální získání půdy koupí šlechticem od komory královské lze považovat pro stol. 13. vůbec za věc takřka nemožnou, třebaže ovšem skryté formy takových transakcí (výsluhou a různými formami zástav) jsou doloženy. To tedy znamená, že půda, kterou Protiva někdy před r. 1297 na Vsetínsku získal, byla s největší pravděpodobností půda šlechtická, ne tedy zeměpanská, jak myslil Volný i jiní. Konkrétně čí byla, to se ovšem vůbec neví. Co zbývá, pokud jde o listinu A, jsou nyní korektury věci povahy přece jen podružné. Shrnout mohu takto: Protiva z Doubravice nepatřil k rodu pánů z Kravař a z listiny Václava II. z r. 1294 neplyne nic pro jeho poměr k templářům. Obě domněnky, které tu vyslovil Václavek, jsou zcela klamně. Doubravičtí, kteří byli téhož rodu a znaku s Kravaři, jsou jiní, než ke kterým patřil Protiva; jeho pečeť je tu jasným vodítkem.⁴³ Listina z r. 1294 se pak vůbec templářů netýká, nýbrž něm. rytířů.⁴⁴

Na řadě je nyní listina B. Její diplomatický rozbor nás poučí především o tom, že nelze přijmout tvrzení Dudíkovo, že byl originál B psán kancléřem Petrem, leč bychom „psaní“ považovali za pouhé, „doručení“. Více totiž Petr s listinou B ve skutečnosti společného neměl. Klíčem k zjištění jejího skutečného písaře je postřeh, že touž rukou jako B je psána listina Václava II. pro cisterciácký klášter sedlecký z 25. dubna 1305.⁴⁵ Musím dodat, že tento písař (V 10) již v žádné jiné listině Václava II. ani kterékoli jiné listině u nás doložen není. Písařskou ruku jemu velmi blízkou najdeme poměrně dlouho i často v listinách, jak Václava II. a III., tak i ještě Jindřicha Korutanského.⁴⁶ Důležité je, že prvním postižitelným dilem tohoto písaře

(V 9) je právě ona nám již známá zakládací listina zbraslavská z r. 1304 (Z). Identifikovat (zjistit jménem) pisaře V 9 se nesporně během doby podaří; na tomto místě bychom, provádějíce pokus o to, nežádoucím způsobem odbíhali od vlastního svého tématu. Nepochybně je, že pisař V 9 byl pisařem kanceláře královské. Naproti tomu pisaře V 10, který asi provždy zůstane pisařem anonymním, podle celého stavu věci musíme považovat spíš než za pisaře kanceláře za pisaře příležitostného, patřícího do příjmeckého okruhu, tedy cisterciákům. Prakticky ovšem nebude asi vůbec možno mezi členy královské kanceláře Václavovy a cisterciáky vést pevnou linii; obojí do jisté míry splývá pro nejtěsnější styk mezi Václavem II. a zbraslavským klášteřem.⁴⁷ Rozhodně jsme však už dospěli (pokud jde o listinu B) k prvním užitečným výsledkům: a) Není nejmenší příčiny, abychom o její pravosti jakkoli (s Volným) pochybovali. b) Její vznik si musíme představit v těsném styku s cisterciáky. Oba výsledky potvrzuje náleznost stylistické stránky listiny, který je vtělen níže v jejím otisku. Vše, co je tu tištěno kursivou, souhlasí doslova se zněním listiny Z, prakticky je to (nehledíc na shody v intulaci a adrese, které by zajisté mohly být náhodné povahy, a na některé drobné, ale velmi význačné souvislosti v arenze), takřka vše, počínajíc promulgací a končíc formulí datovací. Dodám-li, že jsem užil v otisku listiny B na příslušných místech kursivy (místo jinak obvyklého petitu), jsem tím už tyto shody diplomaticky kvalifikoval: listiny Z bylo tu při sepsání listiny B použito jako tak zvané listiny předchozí; byly z ní prostě příslušné partie opsány. O souvislosti mezi B a Z věděl zajisté už Šusta. Je ovšem otázka: a) Zda listinu B právem nazval „nechutným plagiátem“ Z; b) zda lze souhlasit s tím, co vyložil o vzniku této listiny a v souvislosti s tím o plánu vsetínského klášterního založení.

Převzetí zjištěné v B samo o sobě jistě za plagiát (a tím méně za nechutný) považováno být nemůže. Je věcí ve své době při vyhotovování listin celkem běžnou — z téhož okruhu můžeme připomenout další odvození listiny Z v zakládací listině starobrněnského kláštera, zjištěné správně Vaněčkem. Psal-li, jak jsme ukázali, listinu B cisterciák, je toto odvození i diplomaticky (technicky) bez obtíží vysvětlitelné.⁴⁸ Uvážíme-li celou situaci, je nasnadě převzetí považovat přímo za odlesk toho, že založení vsetínské bylo považováno obojí stranou (králem i cisterciáky) za jakousi obdobu založení zbraslavského (odtud obdoba jména a patrocinia). Šusta ovšem upozornil na některé závažné rozdíly mezi obsahem Z a B. Podívejme se na tuto stránku věci poněkud blíže. 1) Listinou Z se dostalo Zbraslavi neméně než 75 vesnic a trhových vsí, tedy pozemkového majetku: ceny a rozlohy vsmutku nesmírné. V listině B nedostává nový klášter ves ani jedinou, co je však zvláště důležité (a zřejmě dosud ušlo pozornosti), patrně nedostává ani místo, na němž má být postaven. Jedině tak lze totiž vyložit, že ve větě, týkající se vlastního založení, je v B při přejímání ze Z vynechána zmínka o tom, že půda, která se k stavbě určuje, je majetkem královým.⁴⁹ Z toho tedy logicky plyne, že tato půda určitě majetkem královým nebyla. 2) V Z se podřizuje nový klášter se souhlasem pražského biskupa klášteru sedleckému a připomíná, že odtud už přišla na Zbraslav mnišská kolonie, v B je mutatis mutandis převzetí ze Z (biskup olomoucký a klášter plaský; proto se dochovala taky listina v plaském archivu) doslovné, zpráva o příchodu mnišské kolonie je však vynechána. 3) V Z se dostává statkům klášterním, tehdejšími i budoucím, i lidem na těchto statcích usedlým rozsáhlé imunity a exempce, klášteru se dává hrdelní pravomoc nad jeho poddanými, zeměpanský villik se zbavuje pro celé území klášterních statků práva tak zv. spolia, lidé a povozy klášterní se osvobozují pro celé území českého státu od placení cel. Čekali bychom nyní zajisté, že všechny tyto rozsáhlé a ve své době ne ještě běžné svobody budou v B vynechány vůbec nebo aspoň

přízpůsobeny situaci, když nebylo ani klášterních statků, ani klášterních poddaných, převzetí je však tu kupodivu doslovné a bez všech vynechávek, vše se tu tedy podává tak, jakoby nový klášter pozemkový majetek i poddané již měl. 4) V B se dostává klášteru některých majetkových práv, která naopak zase v Z nemají obdoby. Konkrétně je to roční důchod 100 hř. vykázaný „in theloneo loci, qui vocatur kuthelhof in Cuthna“, dále je to patronát kostela „in Meneys“. Ponecháme-li stranou pokusy o starší výklad těchto dvou míst,⁵⁰ můžeme říci, že jde o důchod z dvora v Kutné Hoře a o patronát kostela v Měníně nedaleko Blučiny. Prvá částka překvapuje svou výší, uvážíme-li i její zdroj; na potřebu kláštera byla ovšem příspěvkem celkem nepatrným. Měniňský kostel — vzhledem na tehdejší postavení Měnína — mohl být zdrojem celkem výnosným, náležel také z největší části tehdy ještě k majetku českého krále.⁵¹

Uvážíme-li nyní rozdíly, jak jsme je zjistili, musíme po mém soudu dojít k závěru, že zatím co je listina Z definitivním zakladatelským aktem, listina B bez vši pochybnosti je jenom zakladatelským aktem předběžným. Ovšem do situace z r. 1306 se tato představa hodí jistě velmi dobře. To, co se v B novému klášteru dává, jsou jen prvé prostředky, poskytnuté ke krytí přípravných nákladů se založením spojených. Toto „dvojí založení“ má ostatně svou obdobu i na Zbraslavi. Vedle naší zakládací listiny (Z) z r. 1304 je tu (jak známo), respektive byla tu, starší, 10. srpna 1292 datovaná listina (Z 1), v níž věno novému ústavu dané bylo mnohem skrovnější než v listině Z.⁵² Ovšem už v Z 1 dostal nový klášter — na rozdíl od vsetínského — vsi, trhové vsi, prostě půdu. Ale námitka, která by zdánlivě mohla být postavena proti našim dedukcím, je naopak klíčem k vysvětlení celé „záhady“ vsetínského založení: Václav III., rozhodnuv se po vzoru otcově (a z vážných důvodů politických) založit cisterciácký klášter, nezvolil pouhou náhodou k tomu „zapadlý kout kolonizačního území Moravy“, kde neměl vůbec k dispozici půdu, když přece měl rozhodně možnost v jiných částech svého panství založit nový klášter a vybavit jej ze svého majetku také statky. Založení vsetínského nelze tedy vykládat jinak než jako snahu panovníkovu obsadit prostřednictvím cisterciáků určitou posici. Že posice na Valašsku byly vzhledem k směru mocenské politiky posledních Přemyslovců prvního řádu, je zajisté mimo spor. Jaká tu pak byla zatím posice králova, ukázala nám v jedné a velmi podstatné věci listina A: na Vsetínsku panovníkovi nic nepatřilo. Třeba jen dodat, že ani směrem západním ani východním nebyla asi situace příznivější. Jak se na Vizovsku jen těžko prosazoval proti moci usdlé tam šlechty klášter vizovičský, o tom vydávají svědectví staré jeho listiny, pravé i falešné. Na východ odtud vládl sice pan Oldřich z Hradce „jménem královým“, zřejmě však ani jeho dobře zaplacená věrnost králi nebyla bezpečná.⁵³ Uzavřel bych tedy, že listině B budeme dobře rozumět, budeme-li ji chápat jako organickou část snahy Václava III. ve chvíli rozhodující zaujmout strategicky důležitou posici proti mocným pánům. Není tedy záhadou, není nechtuným plagiátem, nýbrž dokumentem velmi důležitým.

Zbývá listina C. Tu bohužel není možno tak pevně diplomaticky uchopit jako listiny A a B. Neznáme totiž jejího písaře a pochybuji o tom, že by se mohlo ještě podařit jej zjistit. Pravděpodobně to byl totiž písař příjemecký, templářský, takže (když brzy po datu listiny templářský řád zanikl) prakticky není naděje, že by bylo možno s ním se setkat. Čím odůvodňuji tuto pravděpodobnost? Do jisté míry na ni ukazuje to, že rukou písařsky blízkou je psána listina Budky z Loučky pro templáře v Čejkovicích ze 7. dubna 1292.⁵⁴ Především je to však celková situace. Lokační smlouvy mezi šlechticem a nižším duchovním feudálem jsou ještě na počátku stol. 14. na jméno příslušného šlechtice, ale diplomatickými prostředky příjemce (duch. feu-

dála), vyhotovovány zcela pravidelně.⁵⁵ Za druhé se templářský písař, respektive diktátor, v listině sám vlastně prozradil. Uváděje pečetitele, napsal totiž, že listina je opatřena také pečeti „conventus nostri in Scheykwicz“. A nazvatí čejkovický konvent „naším“, to mohl zajisté vskutku jen templář. Situace, kterou v listině vidíme, je tedy plně v soulase s tím, co o vývoji listin dnes bezpečně víme. S pochybnostmi o ní stačí se tedy vyrovnat několika poznámkami. Myšlenka její arengy rozhodně není „tendenční“, nýbrž zcela běžná. Její slovně převzatí z formulářové předlohy sice prokázat nelze, za to však (a to je důležitější) podstatné části narace a dispozice listiny odpovídají formuláři lokační smlouvy v jednom z rukopisů (Královeckém) proslavené formulářové sbírky tak zv. Jindřicha Vlacha.⁵⁶ Kdyby toho vůbec ještě bylo třeba, mohlo by toto zjištění posloužit jako další doklad autentičnosti naší listiny. Listina není dokladem toho, že zeměpanské pečeti bývaly na znamení souhlasu k listinám přivěšovány dodatečně. Snadno se totiž přesvědčíme, že pečeť Fridrichova (o kterou tu šlo) je k listině přivěšena tak, že nic neukazuje na pozdější její připevnění.⁵⁷

Takto vyzbrojeni a o přesnější i úplnější otisk listiny, než jaký mělo dosavadní bádání, opření,⁵⁸ pokusme se nyní nikoli o reprodukci jejího obsahu (po té stránce odkazují na vlastní latinský text v příloze) nýbrž o takovou její interpretaci, která by hlouběji než dosavadní bádání zasáhla ke kořenům věci.

1. Ač text listiny místy se zdá ukazovat na to, že půda, která se pronajímá, je majetkem mistra templářského řádu Ekka, je nepochybně správné naše shora již uvedené zjištění, že pronajímatelem jsou templáři v Čechách a na Moravě jako celek. Pokud jde o druhou smluvní stranu, Voka a jeho dědice, je podstatné, že Vok byl v době vydání listiny hlavou jednoho z nejvýznamnějších současných rodů panských, rozšiřujícího plánovitě oblast svého vlivu z původně jen slezské oblasti na východní Moravu.⁵⁹ Dále je podstatné, že politicky patřil Vok do současného moravského tábora, to jest, mezi ty, kdož po smrti Rudolfové byli ochotni podporovat Fridricha Rakouského.⁶⁰ Do třetice, že zemřel patrně nedlouho před r. 1329, a to nikoli bez dědiců.⁶¹ Protože nájemní smlouva se listinou C uzavírá na 31 let — tedy do r. 1339 —, platí tak aspoň teoreticky, že jí mohlo být v plném časovém rozsahu využito. V praxi třeba vzít v úvahu i to, jaké byly důsledky toho, že už r. 1313 Vokův smluvní partner, templáři, neexistoval. Že předání majetku bylo Vokovi pouhým „trikem“ a že prostě „najaté“ zboží po r. 1313 dále držel, jsou pouhé nepodložené dohady. Prvý je založen jen na argumentaci „post hoc, ergo propter hoc“ a druhý nezachráněi poukaz na to, že tu byl souhlas jak generála řádového tak i vévody Friedricha a že i s králem Janem byl pan Vok v dobrém poměru.⁶² Rozhodující totiž je to, že od konce stol. 14. nemáme jediný spolehlivý doklad o tom, že by byli páni z Kravař Vsetín (a vůbec pronajímané území) drželi, ba nevíme vůbec, kdo je vlastně držel. S tím musíme při interpretaci listiny nezbytně počítat.

2. Listina je nesporně dokladem o stavu osídlení na pronajímaném území, platícím pro dobu jejího vzniku, tedy pro rok 1308. Jádrem tohoto osídlení byl zřejmě Vsetín sám, který si musíme představit — vzhledem k tomu, co se o něm praví (a jak je označen) — jako osadu trhovou (městečko).⁶³ Příslušenství městečka je častěji již zmíněný hrad (Freundspergk), dále kostel a k němu patřící mlýn. Je třeba přenechat místnímu bádání, aby se nyní, kdy mlha okolo našich listin je už rozptýlena, pokusilo v historickém jádru vsetínském (patrně tedy na tak zv. Horním městě) blíže lokalizovat tyto objekty. Nás tu zajímá, co lze vyčíst především z dalších dvou ustanovení naší listiny: a) že patronátní právo ke všem kostelům, které na pronajímaném území již jsou nebo budou, zůstává majetkem templářů. b) Že ke každému kostelu tu náleží

svobodný lán. Tu zajisté platí, že si Vsetín naprosto nesmíme představovat jako izolovanou kolonii: samo rozdělení půdy na lány naznačuje už pokročilý stav tamního osídlení. Hluběji bychom do věci viděli, kdyby se podařilo spolehlivě interpretovat další, třetí ustanovení, totiž že ke každému kostelu na pronajímaném území náleží ještě také mešní obilí, které se lidově jmenuje „teczin“, což je měrice žita a ovsa z každého lánu a každý desátý lán celý. Je-li totiž — jak se domníval Prasek —⁶⁴ „teczin“ zkomoleninou terminu „desátek“, měli bychom před sebou doklad další nejen o tom, že osídlení na pronajatém území bylo již nemálo pokročilé, nýbrž (což je zvláště důležité) i doklad toho, že bylo kolonisováno obyvatelstvem slovanského původu.

3. I z těch ustanovení, která podle listiny C teprve mají v rámci nájemní smlouvy vstoupit v platnost, je možno čerpat pro pochopení situace na tomto území r. 1308 některé postřehy. Při vši pokročilosti nebylo jeho osídlení zdaleka ještě ukončeno. Vždyť právě proto se nájemní smlouva uzavírá, aby bylo dále organizováno. Přitom se konkrétně počítá se založením hradů, měst, dalších kostelů, teoreticky i s tím, že by se mohly objevit na pronajímaném území doly, prakticky především s klučením lesa, který patrně ještě značnou část území pokrýval, a s jeho postupným přeměňováním v ornou půdu. Ustanovení o tom, jak se na těchto melioracích mají podílet Vok s dědici na straně jedné a templáři na druhé, až projde lhůta smlouvy, jsou velmi přesná. Nás tu konkrétně zajímají jen dvě, že totiž obě strany mají právo v lese lovit a těžit dřevo a že se ke každé nově založené vesnici ponechává takový kus lesa, který by mohl uspokojit její potřebu pokud jde o těžení dřeva. Obojí předpokládá už nevšední kolonisační zkušenost. Podstatnější jsou však zprávy jiné. Především je ze smlouvy jasně patrné, že se tu nepočítá ani s tím, že by do r. 1339 mohlo být osídlení na pronajímaném území skončeno; po projití tohoto termínu naopak má dojít k další smlouvě. Dále se dovídáme, že specifická situace musila být na území, o němž se praví, že leží na obou březích Rokytánky, a jehož hranice sahají v rozmezí jednoho norimberského lánu na zděl i na šíři až k toku řeky Bečvy. Jediný pohled na mapu nás přesvědčí, že tu jde o území poměrně malé, na němž se však soustředoval zřejmě kolonisační ruch zvláště intenzivní.⁶⁵ Provozovateli kolonisace jsou tu templáři, při čemž i další kolonisace se tu má dít jen v jejich režii, mají dokonce možnost vzít si k ruce ještě další lokátory.

4. Sotva lze póchybovat o tom (viz výše), že území, o němž mluví listina C, je aspoň zhruba totožné s územím, které templáři už roku 1297 (listinou) získali. Protože pak je v listině A poloha i příslušenství tohoto území popsáno tak povšechně, jak se popisují jen území neosazená nebo málo osazená, naproti tomu v C jsou doklady o osídlení — jak jsme viděli — již zcela konkrétní, je nyní možno považovat za prokázáno, že proces osídlovací tu náleží přímo do přelomu stol. 13. a 14. a že souvisí s hospodářskou podnikavostí templářskou.

Vše, co jsme o listinách A—C mohli zjistit, potvrzuje pak znovu a znovu důležitý postřeh, že totiž v době, v níž se pohybujeme, byl význam Vsetínska mnohem větší než se dosud za to mělo. Ovšem plně docenit tento význam, zejména pak přesněji zjistit, jak daleko šla osídlovací podnikavost, z níž jsme zachytili zjevně jen počátky, a jaké přinesla výsledky, zabránil nám bohužel navždy to, co jsem už výše naznačil: že totiž o Vsetíně se z písemných pramenů po r. 1308 velmi dlouho nedovídáme ani to nejmenší.

Poznámky

¹ Viz Kritický komentář k mor. diplomatům str. 286 z r. 1952. V korektuře doplňuji odkaz na svůj článek Vizovická listina Smila ze Střílek z r. 1261 jako pramen především k dějinám osídlení na Valašsku, který má být otištěn v Sborníku na paměť 700 let města Vizovic.

² Neuere Abhandlungen der kön. Böhm. Gesellschaft, III. Band, VI, str. 229, čís. VII, str. 233, čís. XI.

³ Nyní SÚA Praha, oddělení Maltézský archiv, sign. Extranea Tempelherren num. 5, 8. Templářské listiny se dostaly do maltézského archivu s dědictvím po zrušení řádu templářského. Viz o tomto dědictví Reg III, čís. 136.

⁴ CDM V, str. 79, čís. 77, VI, str. 13, čís. 17.

⁵ Reg II, str. 759, čís. 1766, 935, čís. 2170.

⁶ CDM V, str. 204, čís. 193.

⁷ Nyní SÚA Praha, Oddělení zrušených klášterů Plasy, sign. Pl V. Proč právě v tomto archivu, vysvětlí z dalšího výkladu.

⁸ Reg II, str. 902, čís. 2090.

⁹ Okres vsetínský, uspořádali Fr. Doucha, J. Kolářik, K. Novák, R. Pavlík. (Vsetín, 1938).

¹⁰ Die Tempelherren in Mähren (1845).

¹¹ Die Markgrafschaft Mähren II, (1836), str. 355, IV, str. 490, 498, Kirchliche Topografie v. Mähren I, 3 (1859), str. 454.

¹² Geschichte der Stadt Neutitschein u. Umgebung.

¹³ Že je rejstřík dílem Chytilovým, praví se výslovně v úvodu svazku na str. XXVI.

¹⁴ Dějiny Moravy VII, (1880), str. 147, 184.

¹⁵ Mährens allgemeine Geschichte, Band XI, (1886), str. 42.

¹⁶ Dějiny Moravy VII, (1880), str. 251.

¹⁷ V prvním tehdy vyšlém vydání své práce Dějiny města Vsetína a okresu Vsatského, II. vyd. 1901; níže jsem užil vydání II.

¹⁸ Praví doslova: „Nebude tu domněnka naše příliš smělá, díme-li, že statek Vsatský nenáležel v celém objemu řádu templářskému...?“

¹⁹ Komenský 1882, čís. 2.

²⁰ „Pro nás není žádných těžkostí: my věříme zřetelným slovům listiny, že kraj vsatský spravovali jakožto pohraničný a královský správci králem jmenovaní, i pochopujeme docela lehko, že žádných templářů tu nemáme, pro posledního Přemyslovce, dříve než se vypravil do Polské, při řece Ratibořce a Bečově založití zaslíbil klášter: Královtrón. Mohl totiž se svým zbožím královským činit, co chtěl.“

²¹ ČMMZ 1908, str. 102 a násl.

²² Tak připouští na příklad Válek, že máme také listinu z r. 1280, jež bývá kladena do okolí Vsetína, ač taková listina nikdy neexistovala leč ve fantasii Václavkově, uznává, že Oldřich Vítkovec podle listiny vizovské je správcem téměř celé východní Moravy „župy Lucké, Brumovské, Vsetínské, Osterské, Strážnické a jiných.“ I tu jde o omyl, který vnesl do literatury Václavěk a aspoň z části opravila publikace „Okres Vsetínský“, str. 74, pozn. 34. Třeba ještě dodat, že listina, o kterou se tu Václavěk opíral (CDB V, str. 83), — ovšem omylem — není vůbec dochována v originále.

²³ Jde o pojem listin, které Dudík nazýval „konglomerátními“. Dudíkovy představy byly ovšem velmi neurčité a diplomaticky prakticky nepoužitelné. Nemá proto smysl dnes se s nimi vyrovnávat.

²⁴ Viz str. 105, pozn. 3.

²⁵ Námitky jsou zcela bezcenné a nemá smysl jednotlivě se k nim vracet a s nimi se vyrovnávat.

²⁶ Obrana spisovatelova, Komenský 1882, čís. 9.

²⁷ Vlastivěda moravská, Vsatský okres, 1909, str. 51, pozn. 1, 2.

²⁸ Dvě knihy českých dějin II (1917), str. 459 a násl., takřka beze změny přejal Šusta celý tento výklad také do Českých dějin II, str. 682 a násl.

²⁹ Reg II, str. 866, čís. 2004, v plném textu je otištěna v Tatrově edici Listy kláštera Zbraslavského (Hist. archiv České akademie, čís. 23) (1904), str. 8, čís. 15.

³⁰ Dvě knihy č. dějin II, str. 467, pozn. 2.

³¹ Základy II, str. 114, III, str. 30, 51, 61, 69, srv. také Studie k soudní imunitě, str. 61, pozn. 96.

³² Str. 63, 73 a násl.

³³ Str. 446.

³⁴ Čas. Spol. přátel. star. čes. 1957, str. 3.

^{34a} Tamže 1961, str. 160.

³⁵ Budiž mně tu dovoleno připomenout, že o to, abych zaujal stanovisko k problému vsetínských listin, byl jsem požádán už r. 1937 K. Koblihou, když se připravovalo vydání vlastivědné příručky vsetínské shora zmíněné. Tenkrát jsem neměl ještě vybudovány ani zdaleka předpoklady k tomu (a neměl ovšem vůbec nikdo u nás), aby mohl otázku řešit. To se zračí v celém zpracování problému, jak se pak v publikaci z r. 1938 objevilo, kde je o mém stanovisku zmínka jen na str. 74, pozn. 29, která přitom ještě — jak níže uvidíme — musí být korigována. Mám korespondenci z té doby a znám odtud i Váلكovo stanovisko k problému z r. 1937, které odpovídalo v jádře stanovisku z r. 1908. Pokud užil některých dalších argumentů, není třeba ani k nim se vracet; vesměs nemají váhu.

³⁶ Česká listina doby Přemyslovské (SAP) 1956, 1, str. 198, pozn. 125.

³⁷ Jen mimochodem zjišťuji, že i pravost listiny Mikulášovy (Reg II, čís. 1806) byla vzata v pochybnost (ovšem zcela neprávem) ve Vlastivědě mor., okres Hrotovice, str. 184.

³⁸ Nebylo totiž pak nikoho, kdo by byl rád templáři při rozličných příležitostech společně zastupoval. Jde tu o celkem vzácný případ toho, kdy příjimecká vyhotovení můžeme bez rozpaků považovat předmět za plně autentická.

³⁹ Cituji koroboraci listiny M a souvislosti s A vyznačuji kursivními typy: *In cuius rei certitudinem* presentes litteras* sigillorum subscriptorum dominorum voluť fideliter communiti.*

⁴⁰ Viz o tom Dušková, Listina svěťakých feudálů (v práci Česká listina doby Přemyslovské, SAP 1956, 1) str. 197.

⁴¹ Domněnku by mohlo podepřít, kdyby se podařilo šlechtice v listině jmenované identifikovat. Jsou tu však některé potíže. Prvť, Všebor z Uherčic, má být podle Hosákova Místopisu z Uherčic na Hustopečsku (str. 249), druhého Drslava, syna Vikmandova, není možno určit, Herbord z Nezamyslic je podle Hosáka z Nezamyslic u Kojetína (str. 509), Matouš z Žeranovic u Holešova (str. 451), Mikuláš z Veselí nad Moravou (str. 415). To vše sotva může být správné, jsou to spíše účastníci právního jednání místního původu.

⁴² Viz práci cit. v pozn. 40, str. 168 a násl.

⁴³ Oba rody rozlišil už Sedláček, po něm Pilnáček atd.

⁴⁴ Jde o listinu Reg II, čís. 1646, zachycenou tu také (s nesprávným datem 1288) pod čís. 1465, jejíž originál se chová v centrálním archivu něm. rytířů ve Vídni.

⁴⁵ Reg II, čís. 2028.

⁴⁶ Jako příklad uvádím tyto listiny: Reg II, čís. 2004, 2006, 2013, 2018, 2029, 2036, 2038, 2041, 2046, 2042, 2043, 2044, 2048, 2065, 2085, 2136, 2157, písaři V 10 a V 9 se od sebe liší především poněkud celkovým rázem písma (stupeň kulatosti, poměr výšky i šířky písmen); pokud jde o jednotlivá písmena, liší se od sebe zejména ‚g‘ a zkratka pro ‚us‘.

⁴⁷ Odleskem toho styku je známé místo kroniky zbraslavské (FRB IV, str. 40), týkající se zájmu krále Václava II, o notářskou činnost; diplomaticky bude třeba důsledky těchto styků a souvislostí namnoze teprve zhodnotit a zachytit.

⁴⁸ Setkáme-li se s převzetím listinného textu, vždy ovšem musíme řešit také otázku, jak po stránce technické k převzetí došlo. Diplomatikům dělá právě tato věc leckdy nemalé potíže; nutí je k násilným domněnkám.

⁴⁹ V listině Z čteme: „...noverint universi, quod nos... in bonis nostris regalibus in Boemia vulgariter nuncupatis Zbraslav monasterium... duximus construendum“, v B je tato stylisace: „...noverint... universi... quod nos... in bonis iuxta confluenciam aquarum Ratybor et Beczna dictarum situs monasterium... duximus construendum“. Věc je tím ještě nápadnější, že v první zakládací listině zbraslavské z r. 1292, o níž viz níže, je už na tomto místě táž stylisace, ač se pak ukázalo, že si na Zbraslav a věno kláštera činil jistě nároky biskup pražský; viz k tomu FRB IV, str. 52, dále Reg II, čís. 1692.

⁵⁰ Václavek mluvil o příjmu z mýta (Kutelhof řečeného) v Kutné Hoře, Válek chtěl plat uvést v souvislosti s mýtem z jatek v Litovli (ČMMZ 1908, str. 104, pozn. 1), Šusta mluví o platu na urbuře kutnohorské, Hosák o clu z kutnohorských jatek. O Měnině mluvil tu už Dudík, ale pochybnosti, které tu vznikly, souvisí s tím, že jméno bylo špatně čteno. Tak se i vysvětlí klamná domněnka Hosákova (Č. Sp. př. star., č. 1957, str. 3), že by mohlo jít o Mančice na Kolínsku.

⁵¹ Přes Měnin šla tehdy ještě důležitá obchodní cesta, podíl tu měl klášter herburský. R. 1321 dal král Jan Měnin královně Elišce Rejčce.

⁵² Listina má datum 1292, srpna 10; je otištěna v Tadrově edici, str. 1, č. 1, Reg IV, str. 745, čís. 1888.

⁵³ Pokud jde o počátky kláštera vizovického, budiž tu znovu odkázáno na práce cit. v pozn. 1.

O tom, jak se vyvinul vztah mezi Václavem III. a panem Oldřichem z Hradce, nemáme přímých zpráv.

⁶⁴ Reg II, čís. 1570.

⁶⁵ Vyplyvá to ze vztahu nižšího duchovního feudála na straně jedné a šlechtice na straně druhé k listině jak je o tom pověděno v práci Šebánka a Duškové, Česká listina doby Přemyslovské, SAP 1956 1, 2; souhrnně také v mé studii *Das Verhältniss zur Urkunde als methodischer Faktor der diplomatischen Arbeit*, SPFFBU 1959, str. 1 a násl.

⁶⁶ Viz formulář lokační smlouvy pod čís. 86, str. 98, edice *Voigtovy AKÖG* 29 (1863).

V srovnání jeví se souvislosti takto:

Voigt čís. 86

listina C

ad habendam, tenendam, possidendam et, quit-quit ei vel suis hereditibus, salvo iure dominiis proprietatis et salvis condicionibus infrascriptis, deinceps placuerit, faciendum, cum omnibus et singulis, que infra suprascriptos confines continentur, accessibus et egressibus suis usque in viam publicam, et cum omnibus et singulis, que habent supra se et infra se vel intra se in integrum et cum omnibus iuribus, accionibus, usibus et requisicionibus ipsi monasterio ad villam ipsam...

ad habendum, tenendum et possidendum et quidquid nobis ac hereditibus nostris predictis salvo iure dominiis et proprietatis et salvis condicionibus in hoc instrumento sive pagina insertis deinceps placuerit faciendum, accessibus et egressibus suis et cum omnibus et singulis, que habent supra se seu intra vel infra se in integrum omnique iure, usu seu requisicione ipsis termino aliquo pertinente.

⁶⁷ Pečet je prvá na heraldicky pravé straně plíky, v pravidelných vzdálenostech od ní jsou přivěšeny pečeti další, všechny na proužku pergamenu. Viz níže u popisu pečeti.

⁶⁸ Nedostatky otisku v CDM snadno lze zjistit, srovnáme-li tento otisk s tím, který je níže připojen.

⁶⁹ O rodu pánů z Kravař máme monografii Frant. Dvorského, *O starožitném panském rodu Benešoviců*, jejíž II. díl *O rodě pánů z Kravař*, vydaný r. 1910 se přímo také dotýká naší listiny.

⁷⁰ Srv. k tomu Šusta, *České dějiny* II, 1 str. 719 a násl.

⁷¹ Viz CDM VI, str. 292 čís. 378 listinu z r. 1329, kterou zakládají aniversarium bratři Jaroslav a Drslav z Kravař za svého zemřelého otce Voka.

⁷² Jiné důvody nejsou ve prospěch této domněnky uváděny.

⁷³ Druhé (totiž, že se nazývá Všetín „opidum“ by ovšem vzhledem ke kolísající terminologii v listinách samo o sobě nestačilo.

⁷⁴ Poznámky V. Praska k *Obraně spisovatelově výše citované*.

⁷⁵ O lánu (také jako míře délkové) viz nyní práci J. Novotného, *Poddanská půda na Moravě v 16. a 17. stol.* (Sborník arch. prací IX, 1959, 1. sv. str. 162 a násl.), str. 170 a násl., tamže i zmínka o lánu jako o míře délkové (str. 175). Přitom jsou ovšem naše vědomosti o výměře lánu stále velmi kusé a sotva bychom si mohli v daném případě učinit spolehlivou představu o tom, o jak velké území šlo, kdyby to z místní situace (u vtoku Rokytkánky do Bečvy) nedávala spolehlivé vodítko.

PŘÍLOHY

1.

Protiva z Doubravice dosvědčuje, že zčásti prodal, zčásti odkázal jistou půdu na obou březích Bečvy templářům.

V Brně 1297 září 30.

In nomine Domini amen. Protheba, miles dictus de Dobrauuyz, omnibus presentem paginam inspecturis salutem in eo, qui est omnium vera salus. Que geruntur || in tempore, ne lapsu temporis evanescant, humana providencia rerum exitus considerans inolevit vacillanti negotio firmitatis remedio subvenire et temporaliter habita redivivo || personarum ac scripture testimonio perennare. Noverint igitur universi, ad quos presentes pervenerint, quod ego meam hereditatem in marchionatu Moraue regni Boemie sitam super utrumque litus || aque dicte Beyx emi rite et iuste erga

viros idoneos et legales, Scheborium de Auuuerschiz, Drizlaum filium Wyknandi, Herbordum do Nizamylyz, Matheum de Geranowyz, Nicolaum de Wezzel et eandem annis pluribus pacifice tenui et possedi. Ceterum deo volente ac domino meo W., serenissimo regi^a Boemie, annuente de consilio discretorum vendidi partem minorem pro ducentis et quinquaginta marcis argenti, totam vero partem residuam hereditatis predictae legavi in anime mee remedium et salutem viro discreto fratri Ekkoni, magistro milicie templi tocius Boemie et Morauię, ac ordini ipsius totam dictam hereditatem ex integro cum omnibus suis gadibus, silvis, pascuis, aquis, piscaturis, agris cultis pariter et incultis pleno iure hereditario perpetuo possidendam; reddendo nichilominus dictum fratrem et ordinem ab inpeticionibus et inpedimentis quibuslibet, que poterunt emergere racione vendicionis et legacionis hereditatis predictae saluum penitus et indempnem. In cuius rei certitudinem feci presentem litteram meo et subscriptorum virorum sigillis firmiter communiri. Datum et actum Brunne apud monasterium sancti Petri in provinciali iudicio presentibus domino Alberto camerario Morauię, Miloto de Dydz, Hartmanno de Holensteyn, Stizlao de Sterneberch, Vnschone de Sconewalde, Philippo de Bernsteyn, Genzone de Nazmariz, Vlrico de Poscawyz nobilebus, Schocone de Wizaliz Brunnensi, Alberto de Sterneberch Olomocensi, Zobereo Prazouiensi camerariis, Brawycy Brunnensi, Prsibcone Olomocensi, Wellizlao Prazouiensi zudariis, Nicolao Brunnensi, Georio Olomocensi, Fridelone Prazouiensi provincialibus iudicibus et aliis pluribus fide dignis, anno Domini M^o CC^o XC^o VII°, pridie kalendas octobris, indicione X^a, coronacionis domini W., incliti regis Boemie, anno primo.

Pečetí na nitech hedv. bílých, červených, zelených a žlutých, vesměs z přirozeného vosku, z nichž některé (pokud jsou vůbec dochovány) jsou otřelé, takže někde není legenda čitelná, někde ani pečetní obraz patrný. Celkem se jeví stav takto: 1) Georia, cudaře pracovského, legenda i pečet. obraz zřetelný, 2) ?, legenda nečitelná, v poli pečetním na štítě tři klíče (znak pánů z Veselí), 3) Velislava, cudaře pracovského, legenda z části čitelná, obraz pečetní zřetelný, 4) ?, legenda ani obraz pečetní nelze určit, 5) Skoča z Hvězdlic, brněnského komorníka, legenda i obraz pečetní zřetelné, 6) Protivy z Doubravice, legenda i obraz pečetní zřetelné, 7) chybí, 8) Hartmana z Holštejna, legenda i obraz pečetní zřetelné, 9) Miloty z Dědic, legenda i obraz pečetní zřetelné, 10) Zdeslava ze Šternberka (sekret) legenda i obraz pečetní zřetelné, 11) Mikuláše, sudího brněnského, legenda i obraz pečetní zřetelné, 12) Alberta ze Šternberka, komorníka olomouckého, legenda i obraz pečetní zřetelné, 13) ? pracovského komorníka nebo sudího, z leg. čitelná jen část, znamená pečetní snad tři střely, 14) Onše z Čistého Slemene, legenda i pečet. znamená zřetelné, 15) Přibka, olom. cudaře, legenda i pečetní obraz zřetelný, 16) Bravíka, brněnského sudího, legenda i pečetní obraz zřetelné.

2.

Václav III., král český, zakládá cisterciácký klášter Králův trůn na soutoku řek Ratiborky a Bečvy.

V Praze 1306 května 19.

Souvislosti s listinou Václava II. pro klášter zbraslavský, danou v Brně 1304 května 21 (viz pozn. 29) jsou vyznačeny kursivním tiskem.

Wencezlau, dei gracia Boemie et Polonie rex, omnibus imperpetuum. Seditibus nobis in regali divina dispositione fastigio, dum commisise nobis cure in||cumbimus, dum regalis officii debitum exequimur, ut tenemur, tot mundialium rerum curis, tot subditorum occupamur negociis, quod cum neccessitati eorum exterior||ribus inherendo prospicimus, eciam cum interiora appetimus, ad hec procul dubio effimur tamquam divisi in plura minores. Ne tamen omnino meriti, quod contemplacioni debetur, activorum || reddamur turbinibus exagitati expertes, sic nos nostra decre-

vimus viris contemplativis liberalitate coniungere, ut ea, que nostris excluduntur meritis, eorum precibus apud divine maiestatis clemenciam assequamur. *Noverint ergo universi* presentes litteras inspecturi, *quod nos religiosorum virorum* in Cyster-ciensis ordinis observacione degencium* pie contemplacionis studio oracionumque couniri *participio cupientes, in bonis iuxta confluenciam aquarum* Ratybor et Beozna dictarum sitis *monasterium fratrum ipsius Cyster-ciensis ordinis, cui nomen* Tronus regis *imposuimus, ad laudem dei et honorem beate Marie semper Virginis* nostreque ac *progenitorum nostrorum memorie recolende animarum salutem pro congregandum fratrum dicti Cyster-ciensis ordinis ibidem mansura perpetuo duximus construendum. Quod profecto monasterium de consensu venerabilis patris domini* Johannis, Olomucensis *episcopi, loci ipsius diocesani, monasterio Plassensi eiusdem Cyster-ciensis ordinis,* Pragensis diocesis, esse volumus et volumus, disposuimus et disponimus immediate subiectum, ita quod Plassensis monasterii abbas, qui nunc est et qui pro tempore fuerit, ipsius monasterii Troni regis sit et esse debeat pater abbas. Qui quidem Plassensis monasterii abbas, qui nunc est vel qui pro tempore fuerit, ad dictum locum abbatem et conventum ordinabit et diriget iuxta Cyster-ciensis ordinis instituta. Ut autem abbas et fratres ipsi in congregacione sua divinis cultibus eo possint vacare liberius, quo liberalius monasterium ipsum regalis munificencie senserint liberalitate dotatum, monasterio ipsi centum marcas annuatim in theloneo loci, qui vocatur kuthelhof in Cuthna conferimus et donamus taliter, quod monasterium ipsum ipsas centum marcas ibidem recipere et habere debeat tamdiu, quamdiu sibi in loco alio centum marce annuatim per nos non fuerint assignate. Hanc quoque monasterio ipsi libertatem concedimus, ut iudices, qui in bonis ipsius monasterii, que nunc habet vel habebit in posterum, positi fuerint vel locati, iudicandi homines in bonis ipsius monasterii residentes in causa qualibet plenam habeant potestatem. Volumus etiam monasterium ipsum hac nostre concessionis libertate gaudere, ut omnes homines in bonis ipsius monasterii residentes ab omnium officialium et beneficiariorum tocius regni nostri iudicio et iurisdiccione liberi esse debeant et exempti, ita quod abbas ipsius monasterii, qui nunc est et qui pro tempore fuerit, super exhibenda de hominibus ipsis iusticia in causa qualibet requiratur. Et in quacumque causa abbas ipse in exhibenda de hominibus ipsis iusticia iure terre negligens fuerit vel remissus, tunc in causa illa ad iudicium et beneficiarios Olomucenses per conquerentes pro exhibenda de hominibus predictis iusticia habeatur recursus et ipsi beneficiarii extunc de hominibus ipsis tenebuntur et poterunt in causa ipsa conquerentibus iusticiam facere iure terre. Et si tunc aliquem hominum ipsorum in ipso Olomucensi iudicio in aliqua pecunia vel re alia beneficiariis ipsis persolvenda contigerit condemnari, ipsa pecunia vel res ipsa non ipsis beneficiariis sed predicto monasterio tota cedat. Et si forsan aliquem vel aliquos de hominibus ad monasterium ipsum pertinentibus talem excessum perpetrare contigerit, vel excessus, propter quem, vel quos, penam subire debeant capitalem, condemnacione super hiis habita bona ipsius condemnati non ad nos nec ad aliquem officialem vel beneficiarium nostrum, sed ad monasterium ipsum totaliter volumus pertinere. Item si in bonis ad monasterium ipsum pertinentibus talem contigerit perpetrari excessum, propter quem bona ipsa per villicum nostrum debeant spoliari, nolimus, ut bona ipsa etiam in tali casu debeant spoliari per ipsum sine nostra speciali licencia et mandato. Premissis autem libertatibus per nos monasterio supradicto concessis hanc etiam addicimus libertatem, ut nulli thelonearii vel thelonea possidentes per totum nostrum dominium ab hominibus et curribus ipsius monasterii vinum, bladum et alia pro eorum sustentacione victualia et res alias pro ipsorum fratrum conventu vel eorum edificiis deducuntibus aliquid racione thelonei imperpetuum exigant vel requirant. Ceterum, ut dictum monasterium a nobis*

ampliora liberalitatis nostre beneficia se gaudeat recepisse, ipsi monasterio ius patronatus ecclesie in Meneys cum omnibus iuribus, redditibus et proventibus ad eandem ecclesiam spectantibus ob remedium animarum felicitis memorie patris nostri et aliorum predecessorum nostrorum ac nostram salutem conferimus liberaliter et donamus, volentes, ut dicta ecclesia ad collationem dictorum abbatis et conventus prefati monasterii Troni regis debeat perpetuo pertinere. *In quorum omnium testimonium presentes litteras fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri. Datum Prage per manus honorabilis viri magistri Petri, Wissegradensis prepositi, regni* Boemie cancellarii et prepositi Pragensis, principis nostri dilecti, anno Domini millesimo trecentesimo sexto, XIII° kalendas iunii, quarte indicionis, regnorum nostrorum anno primo.*

Na nitech hedvábných červených a zelených přivěšena je silně poškozená dvoustranná pečeť krále Václava III.

3.

Vok z Kravař přijímá se svými dědici od templářů v emphyteutické držení městečko Vsetín a statky k němu patřící za jistých podmínek

— 1308, března 3.

In nomine Domini amen. Quoniam scriptum est, ut locus calumpniarum non pateat insidiis et licium ac iurgiorum materia sopiatur, opus est gestis caducis mortalium adhiberi litterarum et || testium efficax fulcimentum. Qua in re nos Boko de Chrawar et heredes nostri ad universorum noticiam presentibus volumus devenire, quod nos et heredes nostri exstantes et futuri || de licencia magistri ordinis generalis milicie Templi et de magnifici principis domini Fridrici, Austrie et Stirie ducis, omnimoda voluntate a fratre Ekkone, magistri^a ordinis dicti domorum || per Bohemiam et Moraviam, consencientibus fratribus eius recepimus in emphyteosim usque ad triginta unum annorum spacium continue numerandum opidum Setteinz cum castro Vreuntenpergk et omnia bona ibidem sua et ordinis memorati ad habendum, tenendum et possidendum et quidquid nobis ac heredibus nostris predictis salvo iure domini et proprietatis et salvis condicionibus in hoc instrumento sive pagina insertis deinceps placuerit faciendum, accessibus et egressibus suis et cum omnibus et singulis, que habent supra se seu intra vel infra se in integrum omnique iure, usu seu requisicione ipsis termino aliquo pertinente. Que bona idem frater Ecko nomine nostro se possidere constituit usque quo ipsius rei seu bonorum possessionem acceperimus corporalem. Hanc autem receptionem in emphyteosim et omnia supra et inferius conscripta fecimus nos Boko predictus sub hiis condicionibus et pactis, actis et initis, expressim inter nos et fratrem Ekkonem supradictum, videlicet quod a nobis, heredibus successoribusque nostris quibuscumque super iure patronatus et presentandis personis ad ecclesias ibidem constructas et construendas, quas sibi et ordini suo dicto reservavit, nec transire voluit cum universitate, predicto ordini nullum impedimentum inferatur. Quarum quilibet liberum habebit laneum cum annona missali, que vulgariter teczin dicitur, unam mensuram siliginis et aliam avene de quolibet laneo decimumque laneum absolute cum omnibus utilitatibus, que exinde poterunt provenire; molendinum quoque in Setteinz per ipsum fratrem Ekkonem ecclesie ibidem assignatum eidem ecclesie remanebit et deserviet inconcusse. Durantibus insuper predictis annis, si aliquod lucrum ex invencione metalli vel minere cuiuscumque in dictis bonis accesserit, pars media solummodo nobis cedit, reliquam vero dictus frater Ecko et sui integre obtinebunt. Transactis itaque triginta cum uno annis predictis nova emphyteotica concessio fiet hoc ordine reservato, quod

omnes utilitates cum usufructibus, villis, castris, civitatibus, quas in dictis bonis informare poterimus, habere vel locare et eciam, que nunc sunt informata [vel]^b locata, nos et heredes nostri ac successores partem mediam iure quo supra ab ordine libere possidebimus et quite, reliqua parte predicto ordini reservata preter ara t[uras illas],^b quas propriis sumptibus et laboribus instaurabimus, quarum utilitas ad nos pertinebit libere et absolute. Preterea aquam, que Roknicz dicitur, et ab utroque latere [suo in sp]^bacio unius lanei Nvrnbergensis in latum longumque numerando usque ad meatum aque Betsch, in piscinis quoque pascuis, molendinis et apum examine, que idem [fratres ibid]^bem comparare poterunt araturis suis et ad mensam dicti ordinis spectantibus, possidendi et utifruendi idem frater Ecko et sui successores liberam habeant postes[tatem];^b locandi eciam amicum vel famulum in bonis predictis, qui nobis et ordini servire voluerit et valebit, dicti fratres libera licentia perfruentur. Si quid vero extra predicta iuxta aquam Roknicz usque ad terminos antedictos utilitatis vel comodi, utputa municio seu quevis alia provisio vel augmentum accesserit, laboribus nostris vel fratrum dictorum suffragantibus pro utraque parte per medium dividetur. Ceterum si nos vel heredes seu successores nostri infra prenotatos triginta et unum annos non possemus informare bona predicta singula et locare, extunc silva resultans et inculta omni iure quo prius ad dictos fratrem Ekkonem et ordinem redeat eo ipso; hoc adiecto, ut pro qualibet villa informata per nos aut successores nostros seu fratres ordinis predicti, de lignis silve, que remanserit, tantum assignetur, ut in lignis sufficientibus sit contenta. Deinde in silva nondum exculta conceditur nobis et heredibus nostris de gracia ordinis speciali venandi, piscandi, ligna resecandi et deferendi pro nostris necessitatibus libera licentia et facultas, ea[de]^bmque gracia et libertatibus in silvis et aquis universaliter per bona predicta fratribus dicti ordinis nichilominus reservatis. Quod si partem nostram in bonis predictis nos aut heredes successoresque nostros de consilio et consensu ordinis vendere, commutare seu obligare contingat, eodem iure quo et nos emptor huiusmodi vendendo, locando seu utifruendo plenius perfruetur, promittentes nos Boko de loco premissis pro nobis, nostris heredibus et successoribus quibuscumque prefatum ordinem et personas manutenere in omnibus et fovere et eciam omnia et singula in hoc contractu contenta firma et rata habere et non contrafacere vel venire nec litem nec controversiam ei fratri Ekkoni, successoribus suis seu ordini occasione dictorum bonorum quocumque iure vel consuetudine muniti ullo tempore inferre nec inferenti consentire sub pena refectionis dampnorum et expensarum litis et extra sub obligacione omnium bonorum nostrorum et pena soluta vel non omnia rata maneant supra et inferius consignata, renunciantes nomine quo supra omni iuri nostro, certa et spontanea voluntate, donantes eidem fratri Ekkoni et ordini ex causis predictis simpliciter et irrevocabiliter inter vivos, quidcumque res nostre vel bona plus valeant, renunciantes insuper nomine quo supra fori privilegio, excepcioni, doli, mali, defensionis, accioni et omni alio auxilio iuris canonici vel civilis, quod nobis posset aut successoribus nostris, ne conscripta servaremus, in presenti pagina seu contractu, in toto vel in parte aliquod auxilium impertiri. In cuius rei certitudinem perpetuam sigillum prefati magnifici principis domini Fridrici, Austrie et Stirie ducis, cum sigillis dominorum subscriptorum presentibus obtinuimus appendendum; et videlicet conventus nostri in Scheykwicz, domini Phylippi de Bernstein camerarii Moraviae, Protiwe de Dobrawicz, Johannis de Mesericz, Dywisschii de Sternwerk, Hartlibi de Poscowicz, Witigonis dicti de Lucsch presentibus testibus pluribus fide dignis. Acta sunt hec anno Domini millesimo trecentesimo octavo, in capite ieiunii, dominica, qua canitur „Invocavit“.

Pečetí všechny na prouzcích pergamenových, pokud jsou dochovány vesměs ve vosku přirozené barvy, 1) Friedricha Rakouského, jíздеcká, obraz i legenda zřetelné, 2) Filipa z Pernštejna, obraz pečetní patrný, legenda z části, 3), 4) ztraceny 5) Diviše ze Šternberka, obraz pečetní dobře patrný, legenda z části, 6) ztracena, 7) Vítka z Loučky, obraz pečetní dobře patrný, legenda jen z části.

a) Tak A. — b) pergamen je poškozen, co je v hranaté závorce, je doplněno.

Резюме

ТРИ ДРЕВНЕЙШИХ ДОКУМЕНТА ГОРОДА ВСЕТИН

Цель настоящей статьи заключается в установлении, могут ли послужить и в какой мере и в каком смысле послужат источником познания истории г. Всетин и его окрестностей на рубеже 13 и 14 вв. следующие грамоты: грамота от 30 сентября 1297 г. дворянина Противы из Дубравице, грамота от 19 мая 1306 чешского короля Вячеслава III и грамота от 3 марта 1308 дворянина Вока из Краварже. Автор статьи показывает, как существующее до сих пор исследование этих грамот, основанное методически неправильно, т. е. недипломатически, дошло на основе лишь мнимо верного их анализа до многочисленных противоречий, а в конце концов оно в них совсем и не разобралось. Автор, опираясь на дипломатическое овладение этими документами, благодаря систематическому анализу всего чешского документального материала эпохи Пржемысловцев (этот анализ осуществляется под руководством автора по случаю подготовки дальнейшего издания чешского свода древних грамот), доходит к выводам совсем однозначным. Из них важнейшими являются три: а) окрестности города Всетин находились далеко в 13 век в дворянских владениях (королевских владений здесь не было); в конце этого века даны эти владения в пользование монашескому ордену тамплиеров, они же стали колонизовать эти места; б) король Вячеслав III в решающий момент своей борьбы за власть дома и в Польше, желая сопротивляться местной знати, задумал завоевать эту местность через монашеский орден цистерцианцев, но этого ему не удалось осуществить; в) экономическое и стратегическое значение города Всетин и его окрестностей в 13 и 14 вв. явится несравнимо большим, чем до сих пор считалось.

Перевод: Франтишек Бржезина

Zusammenfassung

DREI ÄLTESTE URKUNDLICHE ZEUGNISSE ÜBER VSETÍN

Der Aufsatz bemüht sich um Feststellung ob, beziehungsweise inwieweit und in welchem Sinne folgende drei Urkunden unserer Kenntnis der Geschichte Vsetíns sowie des Vsetíner Gebietes nützlich sein können: Protivas von Doubravice (eines Adeligen) vom 30. IX. 1297, des böhmischen Königs Wenzel III. von 19. V. 1306 und Voks von Kravař (ebenfalls eines Adeligen) vom 3. III. 1308. Der Verfasser zeigt, wie die ganze bisherige, methodisch nicht richtig, nämlich nicht diplomatisch, fundierte Forschung durch eine nur scheinbar richtige Untersuchung dieser drei Urkunden in zahlreiche Widersprüche mündete und schliesslich sich keinen Rat wusste. Gestützt auf die diplomatische Bewältigung der drei Urkunden, die nur eine systematische (unter der Leitung des Verfassers im Rahmen der Vorarbeiten zur Weiterherausgabe des Böhmischen Diplomaten durchgeführte) Bearbeitung des gesamten böhmischen Urkundenstoffes aus der Přemyslidenzeit ermöglichte, gelangte derselbe zu vollständig eindeutigen Schüssen. Von denselben seien drei, die grundlegender Gattung sind, angeführt: a) Das Vsetíner Gebiet befand sich bis ins ausgehende 13. Jahrhundert im Adelsbesitz, der König war daselbst nicht begütert. Am Ende des 13. Jahrhunderts wurde das Gebiet an die Templerherren vermietet, die daselbst eine Kolonisation durchführten. b) König Wenzel III., als er im Mittelpunkte seines Ringens um die Macht zu Hause sowie in Polen stand und Mittel suchte, wie er der Macht des hohen Adels trotzen könnte, fasste den Plan im Vsetíner Gebiet mittels der Zisterzienser festen Fuss zu fassen; konnte aber seinen Plan nimmer mehr verwirklichen. c) Die wirtschaftliche sowie die politisch-strategische Bedeutung des Vsetíner Gebietes war im 13. und im 14. Jahrhundert viel höher als man bis jetzt angenommen hat.